

ARTICOLE

CONDIȚIILE DE FORMĂ ÎN MATERIA CONTRACTULUI DE DONAȚIE

DOI:10.24193/SUBBjur.62(2017).1.7

Published Online: 2017-03-15

Published Print: 2017-03-30

Anthony MURPHY*

Abstract: *The legal requirements concerning the form of a donation contract. This study puts forward an analysis of the legal requirements concerning the form of a donation contract, while also aiming to highlight the correlation between the legal provisions of the new Civil Code of Romania and its relevant doctrine, on the one hand, and their French counterparts, on the other hand. For this purpose, the paper is divided into five main sections, encompassing some preliminary considerations, followed by the requirements of form, including an in-depth discussion on the principle of solemnity and its exceptions, the formation of the contract, the newly-introduced provisions with respect to the promise of a donation, while ending in some short conclusions.*

Keywords: *donation, liberality, requirements of form, solemnity, contract*

Cuvinte cheie: *donatie, liberalitate, condiții de formă, solemnitate, contract*

1. Considerații generale

În reglementarea noului Cod civil¹, contractul de donație este actul juridic *inter vivos* prin care se realizează operațiunea juridică de gratificare a unei persoane. Sub acest aspect, definiția legală prevăzută de art. 985 C.civ. stabilește că „donația este contractul prin care, cu intenția de a gratifica, o parte, numită donator, dispune în mod irevocabil un bun în favoarea celeilalte părți, numită donatar.” Prin urmare, specificitatea donației constă în intenția liberală (*animus donandi*) cu care donatorul își transmite dreptul, acest transfer operând cu titlu gratuit și fără a se urmări obținerea unei contraprestații.²

Cu prilejul noii codificări, legiuitorul a remediat neajunsurile definiției legale prevăzute de art. 801 din vechiul Cod civil, potrivit căreia „donațiunea este un act de liberalitate prin care donatoarele dă irevocabil un lucru donatarului care-l primește”.³ Vechea definiție a fost criticată

pentru faptul că nu a consacrat expres apartenența donației la categoria contractelor⁴, iar doctrina a venit în completarea reglementării legale, arătând că donația presupune în mod necesar acordul de voință al părților (*consensus duorum in idem placitum*), în absența căruia ne-am afla în prezența unei policitațiuni.⁵

2. Forma contractului de donație

Solemnitatea donației constituie o excepție de la principiul consensualismului în materia încheierii contractelor civile, instituit în conținutul art. 1178 C.civ., fiind consacrată ca măsură de protecție a voinței și intereselor dispunătorului. Astfel, potrivit prevederilor art. 1011 alin. (1) C.civ., donația poate fi încheiată în mod valabil numai în formă autentică, nesocotirea acestui principiu fiind sancționat cu nulitatea absolută. Pe cale de consecință, contractul de donație poate fi elaborat numai de către notarul public, în sensul dispozițiilor⁶ art. 78 alin. (1) din Legea nr. 36/1995.⁷

2.1. Principiul solemnității donației

În cazul contractelor consensuale, redactarea acestora nu trebuie făcută în mod necesar în formă scrisă decât dacă acest lucru este impus de lege pentru a se putea dovedi existența sa (*ad probationem*) – altfel spus, actul este valabil prin simplul acord de voință al părților. În schimb, contractele solemne, cum este și donația, presupun respectarea unei anumite forme – care poate fi scrisă (înscrisul sub semnătură privată) sau autentică (actul autentic notarial) – impuse de lege pentru încheierea valabilă (*ad validitatem*) a contractului, simpla manifestare de voință a părților fiind inaptă să genereze efecte juridice până la autentificarea înscrisului.⁸

Ratione legis, după cum am amintit anterior, consacrarea solemnității donației urmărește ocrotirea voinței donatorului. Originea solemnității donației rezidă în vechiul drept francez, mai exact în ordonanța cancelarului d'Aguesseau din 1731, această regulă fiind reluată în art. 931 din Codul civil francez.⁹ În dreptul roman, Iustinian nu a prevăzut o asemenea rigoare, și nici vechiul drept românesc nu cunoaștea această cerință.¹⁰ De altfel, principiul solemnității a fost introdus într-o perioadă istorică în care societatea franceză era preocupată de problema menținerii averii în cadrul aceleiași familii, fiind inițial privit ca un sprijin al irevocabilității donațiilor, privit ca mijloc principal de descurajare a înstrăinărilor cu titlu gratuit.¹¹

Această formă de protecție își are justificarea în aceea că mecanismul juridic al donației constă în gratificarea donatarului de către dispunător, care astfel își reduce patrimoniul în favoarea beneficiarului fără a primi în schimb vreun echivalent, de regulă în mod irevocabil.¹² Sub acest aspect, protecția se îndreaptă împotriva viciilor de consimțământ, cum este dolul (întâlnit, în această materie, sub forma captației și a sugestiei¹³), dar în același timp este avută în vedere și ocrotirea familiei donatorului, întrucât prin donație se pot deturna bunuri de la transmiterea firească a acestora pe cale succesorală¹⁴, situație în care s-ar abuza de dreptul de

a gratifica prin depășirea cotității disponibile și încălcarea corelativă a rezervei succesoriale. Nu în ultimul rând, forma autentică are rolul de a reaminti dispunătorului că înstrăinarea pe care o face este irevocabilă, întrucât actele notariale sunt păstrate de către notarul public¹⁵, fapt care garantează că revocarea nu se poate face decât potrivit legii și că donatorul își va manifesta intenția liberală după o gândire mai atentă.¹⁶

În acest context, notarul public are datoria de a verifica identitatea părților și capacitatea acestora de a dispune, respectiv de a primi liberalități, putând solicita, atunci când se impune, documente justificative, sau chiar să acceseze Registrul Național de Evidență a Populației.¹⁷ Trebuie menționat faptul că sancțiunea nulității absolute a contractului pentru vicii de formă intervine și în ipoteza în care donația a fost autenticată cu nerespectarea rigorilor prevăzute de lege în materia întocmirii actelor notariale (e.g. lipsa semnăturii sau a capacității părților, încălcarea competenței teritoriale a notarului public).¹⁸

O protecție suplimentară este asigurată prin prevederile art. 1012 C.civ., care instituie, în sarcina notarului public, obligația de a înscrie contractul de donație în Registrul Național Notarial de Evidență a Liberalităților¹⁹, ținut în format electronic, în considerarea faptului că unele persoane ar putea avea un interes legitim care ar impune informarea acestora în privința încheierii unor liberalități. Poate fi, așadar, cazul unui creditor (care poate promova acțiunea revocatorie) sau moștenitor al donatorului (care poate cere raportul donației sau reducțiunea liberalităților excesive²⁰ în cazul în care este îndreptățit la rezervă succesorală).²¹

În cazul donațiilor care au ca obiect bunuri imobile, art. 1012 C.civ. stabilește în teza a II-a că regulile în materie de publicitate imobiliară rămân aplicabile. Sub acest aspect, notarul public care a redactat contractul este ținut să solicite, din oficiu, înscrierea în cartea funciară²², comunicând actul autentic către instituția specializată.²³

Cerința formei autentice se aplică și în cazul donației încheiate între absenți și chiar prin reprezentare. În acest sens, donația încheiată prin reprezentare presupune un mandat special și autentic²⁴, iar mecanismul ofertei urmată de acceptare produce efecte numai dacă atât oferta cât și acceptarea îmbracă forma autentică.²⁵ Întrucât această formă este cerută *ad validitatem*, și nu doar *ad probationem*, proba existenței donației nu se poate face cu martori nici măcar în baza unui început de dovadă scrisă.²⁶

Nulitatea absolută pentru vicii de formă a donației poate fi invocată, din oficiu, de către instanța de judecată, cu respectarea condițiilor stabilite de art. 1247 alin. (2) și (3) C.civ., sau la cererea oricărei persoane interesate, cum ar fi părțile contractului, procurorul, succesorii sau creditorii. Dreptul de a invoca nulitatea absolută este imprescriptibil extinctiv, atât pe cale de acțiune în justiție, cât și prin ridicarea unei excepții.

În principiu, acoperirea prin confirmare a nulității donației pentru vicii de formă nu este posibilă, fiind necesară refacerea în întregime a acesteia, cu respectarea rigorilor legii.²⁷ Prin excepție, art. 1010 C.civ. permite succesorilor universali sau cu titlu universal ai donatorului să renunțe la dreptul de a opune aceste vicii sau orice alt motiv de nulitate²⁸, dacă nu se aduce astfel o lezare drepturilor unor terți.²⁹ Astfel, confirmarea donației nu impune în mod necesar respectarea cerințelor de valabilitate și nici identificarea motivului de nulitate.³⁰

În sistemul vechiului Cod civil, chestiunea confirmării donației lovite de nulitate pentru vicii de formă a generat opinii divergente în doctrină. În această privință, putem identifica trei

abordări distincte, cu corespondent și în doctrina franceză. Astfel, o primă idee pornește de la premisa că sancțiunea nulității absolute a donației se transformă, prin decesul dispunătorului, într-o nulitate relativă, susceptibilă de confirmare, întrucât protecția conferită de solemnitate se va manifesta, începând cu acel moment, exclusiv față de succesorii donatorului³¹, or aceștia pot, în viziunea legiuitorului, „să aprecieze oportunitatea și temeinicia” liberalității.³²

Pe de altă parte, o a doua opinie a fost aceea că legiuitorul a consacrat o obligație civilă imperfectă sau naturală, întrucât nu permite repetiția, în sensul art. 1092 alin. (2) din vechiul Cod civil.³³ Acest punct de vedere a fost contestat prin aceea că transformarea unei obligații naturale într-una civilă presupune o novație, și nu doar simpla confirmare.³⁴ În egală măsură a fost exprimată și o a treia opinie, potrivit căreia sancțiunea nulității absolute reprezintă regula, iar posibilitatea confirmării donației constituie o excepție.³⁵ Întrucât noua reglementare civilă în materia confirmării liberalităților privește nu doar viciile de formă, ci și orice altă cauză de nulitate, suntem de părere că acest regim juridic are un caracter într-adevăr excepțional pentru că derogă, în ceea ce privește instituția donației, de la dreptul comun în materie contractuală.

2.2. Cerința actului estimativ

În măsura în care donația are ca obiect transferul unor bunuri mobile, art. 1011 alin. (3) C.civ. prevede o cerință de formă suplimentară, și anume cea a elaborării unui act estimativ, care trebuie să prevadă natura, calitatea și valoarea bunurilor mobile donate.³⁶ Nerespectarea acestei reguli atrage sancțiunea nulității absolute a donației potrivit noului Cod civil, soluție împărtășită de doctrina franceză³⁷, însă neconsacrată în reglementarea noastră anterioară, unde actul estimativ era prevăzut strict *ad probationem* și în absența acestuia era permisă evaluarea prin expertiză a bunurilor mobile.³⁸

Statul estimativ poate fi inclus în însuși contractul de donație³⁹, însă poate fi redactat și în mod separat, ca înscris autentic sau chiar sub forma unui înscris sub semnătură privată.⁴⁰ S-a arătat că această cerință a fost instituită pentru identificarea și valorificarea bunurilor în eventualitatea în care donația este revocată și bunurile dobândite în temeiul acesteia trebuie restituite, dar și în ipoteza întoarcerii convenționale, reducțiunii sau raportului donației.⁴¹

2.3. Excepții de la solemnitatea donației

În sistemul vechiului Cod civil, art. 813 instituia regula potrivit căreia „toate donațiunile se fac prin act autentic”, având corespondent direct în dispozițiile art. 931 din C.civ.fr., care la rândul său statua că „*tous actes portant donation entre vifs seront passés devant notaire, dans la forme ordinaire des contrats, et il en restera minute, sous peine de nullité.*” Totuși, de la această regulă s-au reținut anumite excepții, iar în doctrina franceză s-a arătat că din modul în care legiuitorul a ales să formuleze norma enunțată mai sus nu ar rezulta că toate donațiile ar trebui să îmbrace forma autentică⁴², așa cum regula a fost transpusă în dreptul nostru.

În pofida acestei formulări nefericite a vechiului Cod, s-a stabilit și în dreptul nostru civil, fie în temeiul legii, fie pe cale pretoriană, că intenția liberală poate fi manifestată și în absența formei autentice.⁴³ În lumina noului Cod civil, legiuitorul român a clarificat această chestiune prin textul art. 1011, care în conținutul alin. (1) prevede că „donația se încheie prin înscris autentic, sub sancțiunea nulității absolute”, în vreme ce alin. (2) statuează că „nu sunt supuse dispoziției alin. (1) donațiile indirecte, cele deghizate și darurile manuale.”

a. *Darul manual* este un contract real, așadar nu presupune respectarea formei autentice și se încheie prin simplul acord de voință al părților împreună cu tradițiunea unui bun mobil corporal.⁴⁴ Valabilitatea darului manual a fost admisă atât de legiuitorul francez⁴⁵, cât și de cel român: sub imperiul vechiului Cod civil era admis cu caracter general prin tradițiune, și cu caracter special în materia raporturilor de familie⁴⁶, în vreme ce noul Cod civil îl consacră în conținutul art. 1011 alin. (4). Alte legislații au consacrat expres validitatea darurilor manuale cu mult timp înainte de noua noastră reglementare, și în această privință constituie exemplu Confederația Elvețiană și Regatul Țărilor de Jos.⁴⁷

În sensul acestui text de lege, darul manual poate avea ca obiect un bun susceptibil de remitere materială – deci un bun mobil corporal, a cărui valoare nu trebuie să depășească suma de 25.000 de lei. *Per a contrario*, bunurile care au o valoare mai mare pot fi transmise numai cu încheierea unui act autentic. Cu privire la această îngrădire de ordin pecuniar trebuie precizat că legiuitorul noului Cod civil s-a inspirat din legislațiile străine care au introdus mai timpuriu această măsură, deși unii autori s-au pronunțat împotriva acestor limitări în sistemul vechiului Cod.⁴⁸ Proba dificilă a darului manual a fundamentat aceeași opinie și în doctrina franceză.⁴⁹

Remiterea materială a bunului astfel dăruit nu echivalează cu executarea unui contract, ci ține de însăși încheierea valabilă a operațiunii.⁵⁰ Dacă bunul se află în posesia celui pe care dispunătorul dorește să-l gratifice, atunci contractul se încheie prin acord verbal (*traditio brevi manu*)⁵¹, nefiind necesară remiterea efectivă *de manu ad manum*. Mai trebuie precizat că, deși darurile manuale derogă de la rigorile formalismului, acestea rămân guvernate de regulile de fond cerute pentru încheierea valabilă a donației.⁵²

b. *Donația indirectă* constituie, în esență, gratificarea unei persoane prin intermediul unei operațiuni juridice distincte față de donație. În acest sens, donațiile indirecte nu sunt supuse exigențelor de formă care condiționează valabilitatea donației. Cu toate acestea însă, condițiile de fond trebuie îndeplinite în continuare – atât cele din materia donației⁵³, cât și cele corespunzătoare actului prin intermediul căruia se realizează indirect intenția liberală⁵⁴ – iar raportul, reducțiunea și revocarea sunt aplicabile potrivit normelor prevăzute în materie.⁵⁵ Donațiile indirecte pot fi făcute printr-o varietate de acte, și cele mai întâlnite în practică sunt remiterea de datorie, renunțarea la un drept și stipulația în favoarea unei terțe persoane.⁵⁶

c. *Donația deghizată* constă în simularea unui act cu titlu oneros din diverse rațiuni, cum ar fi ascunderea liberalității față de moștenitorii dispunătorului sau chiar evitarea taxelor percepute pentru încheierea donației.⁵⁷ Fiind o simulație, donația este deghizată de un act public cu titlu oneros, dublat de unul secret și cu titlu gratuit. Sub acest aspect, în vreme ce contractul simulat lasă aparența unei operațiuni juridice cu titlu oneros, părțile convin în realitate asupra unui transfer gratuit.

Ca regulă, simulația este recunoscută de noul Cod civil ca fiind valabilă în măsura în care sunt respectate cerințele de valabilitate ale contractelor, prevăzute în conținutul art. 1179, dar și regulile speciale, respectiv condițiile de fond aplicabile donației.⁵⁸ Excepția o constituie simulațiile făcute pentru încălcarea legii sau a principiului revocabilității donației între soți, acestea nefiind considerate valabile.

Cu privire la forma în care trebuie încheiată donația deghizată, această chestiune a fost controversată sub imperiul reglementării anterioare.⁵⁹ Astfel, cu toate că jurisprudența a arătat că donația deghizată trebuie să respecte numai forma cerută pentru actul simulat⁶⁰, unii autori au susținut⁶¹ această opinie în timp ce alții au criticat-o⁶² și s-au pronunțat în favoarea formei autentice, fundamentând acest punct de vedere pe textul art. 813 din vechiul Cod civil, despre a cărei formulare deficitară am făcut referire mai sus.

În cazul donației deghizate, proba simulației se poate face prin orice mijloc de probă, în privința terților sau a creditorilor unei părți contractante, respectiv chiar a uneia dintre părți, în măsura în care se pretinde că simulația are un caracter ilicit.⁶³ Ca protecție suplimentară față de moștenitorii rezervari ai dispunătorului, art. 1091 alin. (4) C.civ. instituie o prezumție relativă în materia actelor de înstrăinare cu titlu oneros care sunt încheiate cu descendenți sau ascendenți privilegiați ori chiar cu soțul supraviețuitor.

Sub acest aspect, „dacă înstrăinarea s-a făcut cu rezerva uzufructului, uzului ori abitației sau în schimbul întreținerii pe viață ori a unei rente viagere”, acest act va fi considerat a fi o donație deghizată, prezumție care poate fi răsturnată prin probă contrară. În conformitate cu același text de lege, prezumția nu operează decât în favoarea claselor de moștenitori amintite mai sus, cu excepția cazului în care au consimțit la înstrăinare – cazul în care ar fi beneficiari ai respectivei donații deghizate.

Alături de donația deghizată, simulația poate fi realizată și prin *interpunere de persoane*, cu predilecție în cazurile în care se urmărește eludarea dispozițiilor care instituie incapacități în materia liberalităților, în general, sau a donației, în particular. În acest caz, contractul public este încheiat cu o persoană interpusă, iar actul secret este încheiat cu adevăratul donatar. Actul public rămâne supus formei autentice întrucât reprezintă tot un contract de donație, însă condițiile de fond trebuie să fie îndeplinite cu privire la actul secret și persoana adevăratului donatar.⁶⁴

Și în această situație noul Cod civil instituie o prezumție relativă, consacrată la art. 992 alin. (2), potrivit căruia „sunt prezumate [a fi] persoane interpuse ascendenții, descendenții și soțul persoanei incapabile de a primi liberalități, precum și ascendenții și descendenții soțului acestei persoane”. Prin urmare, incapacitățile instituite de noul Cod civil se răsfrâng și asupra rudelor incapabililor la care fac referire art. 988, 990 și 991, donațiile simulate care încalcă astfel regulile de fond privitoare la capacitate urmând a fi sancționate cu nulitatea relativă.

3. Formarea contractului

Având în vedere faptul că prezentul demers este centrat pe analiza cerințelor de formă în materia contractului de donație, ca în cazul oricărui alt contract civil este necesară și scoaterea în evidență a principalelor aspecte legate de formarea acordului de voință. Sub acest aspect, donația poate fi încheiată atât între persoane prezente, prin

manifestarea expresă a voinței în fața notarului public, cât și între absenți, prin mecanismul ofertei urmate de acceptare.

În această materie, regula este aceea că atât oferta de donație, cât și acceptarea acesteia trebuie întocmite în formă autentică⁶⁵, excepție făcând darurile manuale, care sunt valabile indiferent de forma în care sunt încheiate, chiar și în absența unei procuri autentice, în măsura în care părțile contractante sunt reprezentate prin mandate speciale.⁶⁶ Totuși, reprezentarea părților contractante presupune, în general, existența unui mandat autentic și special, așa cum am amintit anterior.⁶⁷

Întrucât legiuitorul instituie un regim juridic restrictiv în materia liberalităților, această rigurozitate se reflectă și în cazul ofertei de donație, care derogă de la normele aplicabile în general ofertei de a contracta.⁶⁸ În acest sens, dreptul comun în materie prevede că oferta este irevocabilă în măsura în care menționează termenul în care ar trebui acceptată, iar în absența unei asemenea precizări, oferta rămâne valabilă pentru un termen rezonabil, care să fie suficient pentru ca aceasta să fie primită și analizată, iar acceptarea să fie expediată.⁶⁹

Regulile speciale în materia donației statuează, în cuprinsul art. 1013 alin. (1) C.civ., că oferta poate fi revocată cât timp ofertantul nu a cunoscut acceptarea ei de către destinatar.⁷⁰ S-a arătat că donația nu produce efecte în sensul nașterii obligației donatorului decât din ziua în care a fost acceptată.⁷¹ Ținând cont de faptul că încheierea donației între absenți presupune ca oferta și acceptarea să nu fie cuprinse în același înscris, actele trebuie întocmite separat și în formă autentică, în sensul dispozițiilor art. 1187 C.civ.⁷² Însă, cu toate că acceptarea trebuie să fie făcută expres, revocarea se poate face chiar și tacit, prin înstrăinarea bunului în favoarea unei alte persoane, acțiune din care reiese lipsa intenției liberale⁷³, iar destinatarul nu trebuie notificat în mod obligatoriu.

În situația în care acceptarea ofertei este precedată de revocare, decesul ori incapacitatea ofertantului, formarea contractului de donație nu poate avea loc întrucât intervine caducitatea ofertei.⁷⁴ Totuși, decesul destinatarului nu împiedică formarea valabilă a contractului întrucât moștenitorii acestuia pot comunica acceptarea făcută de acesta în timpul vieții sale. Cu toate acestea, moștenitorii destinatarului nu pot accepta în locul acestuia.⁷⁵ În privința persoanelor lipsite de capacitate de exercițiu, acceptarea ofertei trebuie făcută de către reprezentantul legal al acestora, iar persoanele cu capacitate restrânsă de exercițiu pot accepta cu încuviințare din partea ocrotitorului legal, așa cum prevăd dispozițiile art. 1013 alin. (4) C.civ.

4. Promisiunea de donație

Promisiunea de donație, ca specie a promisiunii de a contracta, trebuie să cuprindă toate clauzele contractului promis, în absența căroră operațiunea nu ar mai putea fi executată, așa este prevăzut și în art. 1279 alin. (1) C.civ., cu mențiunea că acest act trebuie încheiat tot în formă autentică, sub sancțiunea nulității absolute, în sensul art. 1014 alin. (1). Promisiunea de donație poate fi unilaterală, caz în care promitentul își asumă obligația să doneze în viitor un bun către beneficiarul acestei promisiuni, sau bilaterală, atunci când promisiunea este oferită și acceptată în forma autentică prevăzută de lege pentru contractul de donație.

Cu toate acestea, neexecutarea promisiunii nu conferă beneficiarului dreptul de a cere instanței de judecată pronunțarea unei hotărâri care să țină loc de contract autentic de donație. De altfel, un astfel de remediu este împiedicat de caracterul gratuit al donației.⁷⁶ Temeiul legal îl reprezintă prevederile art. 1279 alin. (3) C.civ., potrivit cărora pronunțarea unei hotărâri se face numai dacă permite natura contractului, iar art. 1014 alin. (2) înlătură orice posibilitate legală de a obține pe cale judiciară executarea în natură a contractului.⁷⁷

În schimb, neexecutarea promisiunii de donație permite beneficiarului astfel prejudiciat să pretindă daune-interese echivalente cu cheltuielile pe care le-a făcut și avantajele pe care le-a acordat terților în considerarea promisiunii.⁷⁸ Pentru evitarea abuzului de drept, proba și cuantumul daunelor pretinse de beneficiarul promisiunii sunt lăsate la aprecierea instanței de judecată. Revocarea promisiunii poate interveni de drept atunci când sunt incidente cauzele de revocare pentru ingratitudine enumerate la art. 1023 C.civ., sau în situația în care executarea promisiunii devine excesiv de oneroasă ori promitentul devine insolubil.⁷⁹

5. Concluzii

Liberalitățile sunt considerate a fi acte juridice problematice întrucât implică un transfer de drepturi, de regulă fără contraprestație, motiv pentru care legiuitorul le stabilește un regim juridic mai restrictiv în comparație cu cel al contractelor cu titlu oneros.⁸⁰ Întrucât dreptul civil român este tributar celui francez, a fost firească preluarea principiului solemnității din Codul civil Napoleon, însă trebuie scos în evidență faptul că originea acestei reguli este mult mai veche – precede cu jumătate de veac Revoluția Franceză – și reflectă ideologia dominantă epocii istorice în care a fost edictată.

Cu toate că solemnitatea aparține unui *Ancien Régime* preocupat de menținerea averii în interiorul aceluiași familii, legiuitorul contemporan a păstrat acest mecanism cu scopul de a ocroti părțile contractante. Astfel, pentru a se evita periclitarea circuitului civil (care ar deveni instabil în absența acestor dispoziții), au fost instituite norme care să apere interesele părților contractante. Anticipând pericolele la care acestea s-ar expune, legiuitorul protejează atât donatorul și familia acestuia, stabilind condiția formei autentice, cât și pe donatar, împotriva incertitudinii beneficiului obținut, prin consacrarea irevocabilității donației.

* Student, Universitatea „Ovidius” din Constanța; anthonymurphy@yahoo.co.uk.

¹ Legea nr. 287/2009 privind Codul civil a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 511 din 24 iulie 2009 și a intrat în vigoare la data de 1 octombrie 2011, fiind pusă în aplicare prin Legea nr. 71/2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 409 din 10 iunie 2011.

² Florin Moțiu, *Contractele speciale*, Editura Universitii Juridice, București, 2014, p. 115.

³ Donația era definită în Codul civil francez ca fiind un act întrucât Napoleon Bonaparte a apreciat că noțiunea de contract implică asumarea de sarcini mutuale de către părți. Cu toate că acest sofism a fost denunțat mai târziu de doctrină, denumirea de act a fost preluată și de Codul civil italian, care în schimb particulariza noțiunea, în conținutul art. 1050: „*un atto di spontanea liberalità*” (în traducere, un act de liberalitate spontană). A se vedea Dimitrie Alexandresco, *Explicațiunea teoretică și practică a dreptului civil*, vol. IV, partea I, Socec & Co., București, 1913, p. 11, n. 5.

⁴ *Ibidem*, p. 13.

- ⁵ *Ibidem*; Mugurel Marius Oprescu, *Contractul de donație*, Editura Hamangiu, București, 2010, p. 5.
- ⁶ Art. 78 alin. (1) din Legea nr. 36/1995 statuează că „actele juridice pentru care legea prevede forma autentică *ad validitatem* vor fi redactate numai de notarii publici”.
- ⁷ Legea nr. 36/1995 a notarilor publici și a activității notariale, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 444 din 18 iunie 2014.
- ⁸ Tribunalul Suprem, secția civilă, decizia nr. 2237/1956, în *Repertoriu de practică judiciară în materie civilă (1952-1969)*, p. 379, *apud* Florin Moțiu, *op.cit.*, p. 117.
- ⁹ D. Alexandresco, *Principiile dreptului civil român*, vol. II, Socec & Co., București, 1926, p. 294; Ambroise Colin, Henri Capitant, *Cours élémentaire de droit civil français*, 3ème tome, 7ème édition, Dalloz, Paris, 1932, p. 819; Marcel Planiol, George Ripert, *Traité élémentaire de droit civil*, 3ème tome, 11ème édition, LGDJ, Paris, 1932, p. 663.
- ¹⁰ D. Alexandresco, *op.cit.*, 1926, pp. 294-295.
- ¹¹ Juanita Goicovici, „Discuții în legătură cu solemnitatea contractului de donație”, în *Dreptul*, nr. 7/2005, p. 39.
- ¹² Matei B. Cantacuzino, *Elementele dreptului civil*, Editura All Educational, București, 1998, p. 363.
- ¹³ Sugestia implică exercitarea influenței asupra gândirii dispunătorului pentru ca acesta să ia o decizie pe care nu ar fi luat-o în absența acestei intervenții, în vreme ce captația presupune inspirarea unui atașament față de dispunător pentru ca acesta să fie determinat să îi procure un avantaj (M. Planiol, G. Ripert, A. Trasbot, Y. Loussouarn, *Traité pratique de droit civil français*, vol. V, L.G.D.J., Paris, 1956, p. 272, n. 2, *apud* D. Chirică, *Tratat de drept civil. Succesiunile și liberalitățile*, Editura C.H. Beck, București, 2014, p. 115, n. 5).
- ¹⁴ D. Alexandresco, *op.cit.*, 1913, p. 14; Constantinovici, în Flavius Antoniu Baias, Eugen Chelaru, Rodica Constantinovici, Ioan Macovei (coord.), *Noul Cod civil. Comentariu pe articole*, Editura C.H. Beck, București, 2014, p. 1127; Fr. Terre, Y. Lequette, *Droit civil. Les succesion, Les liberalites*, Edition Dalloz, Paris, 1997, p. 368, *apud* Florin Moțiu, *op.cit.*, p. 118.
- ¹⁵ M. Planiol, G. Ripert, *op.cit.*, p. 664.
- ¹⁶ J. Goicovici, *op.cit.*, p. 39.
- ¹⁷ Ioan Leș, *Elemente de drept notarial*, Editura C.H. Beck, București, 2014, p. 77.
- ¹⁸ Dan Chirică, *Tratat de drept civil. Succesiunile și liberalitățile*, Editura C.H. Beck, București, 2014, p. 185.
- ¹⁹ I. Leș, *op.cit.*, p. 93.
- ²⁰ Reducțiunea liberalităților excesive reprezintă sancțiunea civilă care se aplică donațiilor ori legatelor făcute cu încălcarea rezervei succesoriale și constă în lipsirea de eficacitate a acestora, însă nu trebuie confundată cu nulitatea. Pentru mai multe amănunte legate de instituția reducăunii, a se vedea Francisc Deak, Romeo Popescu, *Tratat de drept succesoral*, vol. II, Editura Universul Juridic, București, 2014, p. 315 și urm.
- ²¹ Constantinovici, în Fl. A. Baias, E. Chelaru, R. Constantinovici, I. Macovei (coord.), *op.cit.*, p. 1129.
- ²² A se vedea punctul I.4. din Protocolul de colaborare nr. 429.312/1.404/2010 încheiat între Agenția Națională de Cadastru și Publicitate Imobiliară și Uniunea Națională a Notarilor Publici din România privind modul de efectuare a operațiunilor de publicitate imobiliară, în aplicarea Legii cadastrului și a publicității imobiliare nr. 7/1996, republicată, cu modificările și completările ulterioare.
- ²³ I. Leș, *op.cit.*, p. 77.
- ²⁴ D. Alexandresco, *op.cit.*, 1926, pp. 293-294; D. Chirică, *op.cit.*, p. 177; C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu, *Tratat de drept civil român*, vol. III, Editura Națională „S. Ciornei”, București, 1928, p. 765.
- ²⁵ A. Colin, H. Capitant, *op.cit.*, pp. 823-824; Francisc Deak, *Tratat de drept civil. Contracte speciale*, Editura Actami, București, 1999, p. 130; C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu, *op.cit.*, p. 765.

- ²⁶ Tribunalul Suprem, col.civ., decizia nr. 800/1963, în *J.N.* nr. 6/1964, p. 163, *apud* Fr. Deak, *op.cit.*, p. 128; Tribunalul Suprem, secția civilă, decizia nr. 1809/1971, decizia nr. 407/1972 și decizia nr. 344/1973, în *Repertoriu* 1969-1975, p. 135, *apud* Florin Moțiu, *op.cit.*, p. 118.
- ²⁷ Ph. Malaurie, *Les successions. Les libéralités*, p. 197, nr. 393, *apud* D. Chirică, *op.cit.*, p. 185; M. Planiol, G. Ripert, *op.cit.*, p. 665; Tribunalul Suprem, deciziile nr. 800/1963, nr. 1809/1971, nr. 344/1973 și nr. 407/1972, în *Repertoriu* 1969-1975, p. 135, *apud* Fr. Deak, *op.cit.*, p. 129, n. 20.
- ²⁸ Anterior, sub imperiul vechiului Cod civil, s-a arătat că este posibilă confirmarea unei donații pentru vicii care nu țin de forma acesteia. În acest sens, a se vedea D. Alexandresco, *op.cit.*, 1926, p. 293.
- ²⁹ Fr. Deak, *op.cit.*, pp. 129-130.
- ³⁰ C. Macovei, Dobrilă, în Fl. A. Baias, E. Chelaru, R. Constantinovici, I. Macovei (coord.), *op.cit.*, p. 1126.
- ³¹ M. Planiol, G. Ripert, *op.cit.*, p. 666.
- ³² C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu, *op.cit.*, p. 474?
- ³³ M.B. Cantacuzino, *op.cit.*, p. 364; A. Colin, H. Capitant, *op.cit.*, p. 827; Fr. Deak, *op.cit.*, p. 130.
- ³⁴ D. Alexandresco, *op.cit.*, 1913, p. 208; M. Planiol, G. Ripert, *op.cit.*, p. 666.
- ³⁵ M.M. Oprescu, *op.cit.*, p. 78.
- ³⁶ A. Colin, H. Capitant, *op.cit.*, p. 825.
- ³⁷ M. Planiol, G. Ripert, *op.cit.*, 683.
- ³⁸ Fr. Deak, *op.cit.*, p. 132.
- ³⁹ F. Moțiu, *op.cit.*, p. 120.
- ⁴⁰ A. Colin, H. Capitant, *op.cit.*, p. 825; Fr. Deak, *op.cit.*, p. 132.
- ⁴¹ *Ibidem*; Constantinovici, în Fl. A. Baias, E. Chelaru, R. Constantinovici, I. Macovei (coord.), *op.cit.*, p. 1128.
- ⁴² M. Planiol, G. Ripert, *op.cit.*, p. 666.
- ⁴³ D. Alexandresco, *op.cit.*, 1913, pp. 254-257, 260-262; M.B. Cantacuzino, *op.cit.*, p. 365.
- ⁴⁴ M. Planiol, G. Ripert, *op.cit.*, p. 667.
- ⁴⁵ *Ibidem*.
- ⁴⁶ M.B. Cantacuzino, *op.cit.*, p. 366.
- ⁴⁷ D. Alexandresco, *op.cit.*, 1913, pp. 262-263.
- ⁴⁸ M.B. Cantacuzino, *op.cit.*, pp. 366-367.
- ⁴⁹ A. Colin, H. Capitant, *op.cit.*, p. 838.
- ⁵⁰ M. Planiol, G. Ripert, *op.cit.*, p. 668.
- ⁵¹ F. Moțiu, *op.cit.*, p. 138.
- ⁵² D. Alexandresco, *op.cit.*, 1913, p. 276.
- ⁵³ Corneliu Turianu, „Donațiile deghizate și indirecte reflectate în literatura juridică și în practica judiciară”, în *Dreptul* nr. 8/2000, p. 151.
- ⁵⁴ Dan Chirică, „Donațiile deghizate și indirecte”, în *Revista Română de Drept Privat*, nr. 3/2009, p. 39.
- ⁵⁵ R. Constantinovici, în Fl. A. Baias, E. Chelaru, R. Constantinovici, I. Macovei (coord.), *op.cit.*, p. 1127.
- ⁵⁶ Liviu Stănculescu, *Curs de drept civil. Contracte*, Editura Hamangiu, București, 2012, p. 226.
- ⁵⁷ A. Colin, H. Capitant, *op.cit.*, p. 829; Fr. Deak, *op.cit.*, p. 149.
- ⁵⁸ Fr. Deak, *op.cit.*, p. 150.
- ⁵⁹ *Ibidem*, pp. 150-151.
- ⁶⁰ Practica judiciară a stabilit că, din prevederile art. 812 și art. 940 din vechiul Cod civil, rezultă că „donațiile deghizate sub forma unui contract oneros sunt valabile [în măsura în care] sunt făcute în favoarea unei persoane capabile” (a se vedea, în acest sens, C. Hamangiu, N. Georgean, *Codul civil adnotat*, vol. II, Editura Librăriei „Universala” Alcalay, București, 1925, p. 229, pct. 38, *apud* Fr. Deak, *op.cit.*, p. 150, n. 93). Această soluție este împărtășită și de jurisprudența franceză (a se vedea decizia Camerei civile a Curții Supreme din 31 mai 1813, citată de A. Colin, H. Capitant, *op.cit.*, p. 830).

- ⁶¹ M.B. Cantacuzino, *op.cit.*, p. 368-369; D. Chirică, *op.cit.*, 2014, p. 207; F. Moțiu, *op.cit.*, p. 127.
- ⁶² D. Alexandresco, *op.cit.*, 1926, pp. 312-313; Fr. Deak, *op.cit.*, p. 151.
- ⁶³ R. Constantinovici, în Fl.A. Baias, E. Chelaru, R. Constantinovici, I. Macovei, *op.cit.*, p. 1128.
- ⁶⁴ Fr. Deak, *op.cit.*, p. 153.
- ⁶⁵ A. Colin, H. Capitant, *op.cit.*, p. 824; C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu, *op.cit.*, p. 766.
- ⁶⁶ D. Chirică, *op.cit.*, 2014, p. 177.
- ⁶⁷ A se vedea *supra*, nota 24.
- ⁶⁸ C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu, *op.cit.*, p. 766.
- ⁶⁹ D. Chirică, *op.cit.*, 2014, p. 177.
- ⁷⁰ *Ibidem*, p. 178.
- ⁷¹ Tribunalul București, secția a IV-a civilă, decizia nr. 1406/1992, în *Culegere de practică judiciară în materie civilă pe anul 1992 a Tribunalului București*, p. 150, *apud* F. Moțiu, *op.cit.*, p. 119.
- ⁷² A se vedea R. Constantinovici, în Fl. A. Baias, E. Chelaru, R. Constantinovici, I. Macovei (coord.), *op.cit.*, p. 1130; Curtea de Apel București, secția a III-a civilă, decizia nr. 1249/1995, în *Curtea de Apel București. Culegere de practică judiciară civilă 1993-1998*, Editura All Beck, București, 1999, p. 14-15, *apud* D. Chirică, *op.cit.*, 2014, p. 178.
- ⁷³ D. Chirică, *op.cit.*, 2014, p. 178-179.
- ⁷⁴ Fr. Deak, *op.cit.*, p. 130.
- ⁷⁵ F. Moțiu, *op.cit.*, p. 119.
- ⁷⁶ R. Constantinovici, în Fl.A. Baias, E. Chelaru, R. Constantinovici, I. Macovei (coord.), *op.cit.*, p. 1131.
- ⁷⁷ *Ibidem*.
- ⁷⁸ F. Moțiu, *op.cit.*, p. 117.
- ⁷⁹ *Ibidem*.
- ⁸⁰ D. Alexandresco, *op.cit.*, 1913, p. 370.